

Openingsrede academisch jaar 2006-2007

Citation for published version (APA):

Duijn, van, C. J. (2006). *Openingsrede academisch jaar 2006-2007*. (Rede ter gelegenheid van de opening van het academisch jaar ...; Vol. 2006-2007). Technische Universiteit Eindhoven.

Document status and date:

Gepubliceerd: 01/01/2006

Document Version:

Uitgevers PDF, ook bekend als Version of Record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.tue.nl/taverne

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

openaccess@tue.nl

providing details and we will investigate your claim.

Opening academisch jaar 2006-2007 door Hans van Duijn, Rector Magnificus.

Meneer de Staatssecretaris, dames en heren, beste collega's en vooral beste studenten.

We hebben er in Eindhoven voor gekozen onze studenten de regie te geven over de opening van het academisch jaar. Ook dit jaar heeft dat weer een interessant en gevarieerd programma opgeleverd. Namens het College van Bestuur wil ik de betrokken studenten bedanken voor het vele werk en complimenteren met het resultaat. Vanavond is de feestelijke afsluiting. Ik hoop, nee, ik ga ervan uit dat het heel druk zal worden: moge het geruime tijd onrustig zijn op onze campus.

Maar nu eerst het officiële deel van het programma waar ik met genoegen mee mag beginnen. Gezien de aard van deze bijeenkomst is het enigszins balanceren. Mijn verhaal mag niet te zwaar, niet te technisch en zeker niet te lang zijn. Aan de andere kant is licht, leuk en verpozend, voor zover ik daar al toe in staat ben, ook weer niet de bedoeling. Ik heb er daarom voor gekozen met u terug te kijken naar enkele hoogtepunten uit het achter ons liggende academisch jaar en met u stil te staan bij enkele actuele onderwerpen. Ik begin met de terugblik.

Op de eerste plaats en met trots noem ik ons lustrum. Dit kalenderjaar bestaat onze universiteit 50 jaar en dat vieren we met een reeks van activiteiten. Zo hebben we iedere eerste dinsdag van de maand een Super TU/es-day, waarin we met een van onze onderzoeksprofielingsgebieden naar buiten treden. De Super TU/es-days die we tot nu toe hebben gehad, waren zonder uitzondering buitengewoon succesvol. Ze trokken veel publieke belangstelling en ze leverden ons veel publiciteit op. Verder was er een bijzonder geslaagde alumnidag, een evenzo geslaagd

medewerkersfeest en was er in juli de Junior Enterprise World Conference. Zo'n driehonderd jonge enthousiaste studenten uit heel de wereld kwamen naar Eindhoven om te discussieren over de problematiek rond startende ondernemingen. Ik vond het een genoegen om daarbij te zijn.

Het absolute hoogtepunt voor ons allemaal was toch wel de Diesviering op 27 april. De aanwezigheid van Koningin Beatrix, het cortège door de stad, de plechtige academische zitting in de Catharinakerk met de uitreiking van drie mooie eredoctoraten en dan 's avonds ruim tienduizend mensen op de markt om te genieten van het optreden van Bløf. Het heeft de universiteit en de stad goed gedaan om zo eens onder elkaar te zijn.

Tot nu toe loopt de organisatie van het lustrum voortreffelijk. Namens het College van Bestuur wil ik iedereen die daaraan heeft bijgedragen, in het bijzonder de leden van de lustrumcommissie en haar voorzitter, professor Jan Blom, van harte complimenteren.

Op de tweede plaats, en weer met trots, roep ik in herinnering dat professor Jaap Schouten in het voorbije academisch jaar onze tweede Simon Stevin Meester is geworden. Ik wil hem hiermee van harte feliciteren.

Verder ben ik uitgesproken tevreden over de voortgang van het 3TU-proces. Het gaat weliswaar met vallen en opstaan, er wordt zo nu en dan wat pijn geleden, maar als u weet waar we verleden jaar stonden en waar nu, dan zult u het met mij eens zijn dat we veel vooruitgang hebben geboekt. De zes Centers of Excellence die er nu staan, met binnenkort negen nieuwe leerstoelen in Eindhoven, zullen de positie van de drie technische universiteiten in Nederland en in Europa aanzienlijk versterken. Met name zullen zij ons sterk doen staan bij het verwerven van middelen uit de Smartmix, uit het Fonds Economische Structuurversterking, als ook bij het verwerven van middelen bij NWO en STW. En geloof u mij, we gaan voor meer! De keuze voor de huidige zes Centers of Excellence was slechts een eerste stap.

Overigens, er waren ook buiten het 3TU-proces initiatieven die onze nationale en internationale positie zullen versterken. Ik noem hier de continuering tot 2013 van onze twee toponderzoekscholen Katalyse en Fotonica en het succes van de Faculteit Biomedische Technologie als een van de founding fathers van het Center for Translational Molecular Medicine. Ik hecht eraan te zeggen dat de realisatie van al onze initiatieven, zowel in 3TU-verband als daarbuiten, heel veel werk betekent voor een zeer beperkte en zwaar belaste groep hoogleraren. De TU-Eindhoven mag hen daarvoor wel heel dankbaar zijn.

Ook op het gebied van onderwijs hebben we mooie initiatieven zien ontstaan en opbloeien. Voor een deel richten die zich op onze instroom vanuit het VWO en het HBO, voor een ander deel op onze eigen studentenpopulatie.

In samenwerking met een aantal middelbare scholen uit onze regio, van Breda tot Maastricht, zijn we gestart met de ontwikkeling van een Pre-University College om de instroom en aansluiting VWO-universiteit te verbeteren. Dit houdt in dat middelbare scholieren hier al college kunnen volgen, dat wij samen met VWO-docenten onderwijsmodulen ontwikkelen en dat wij materiaal beschikbaar stellen om kennis en vaardigheden op het gebied van de Wiskunde te bevorderen. Er is een prachtige brochure verschenen waarin al deze activiteiten uitgebreid worden beschreven. Die kan ik u van harte aanbevelen.

Parallel aan het Pre-University College zijn er gelukkig een groot aantal mooie initiatieven vanuit de opleidingen en die moeten er naast onze centrale activiteiten vooral blijven. Een grotere en beter toegeruste VWO-instroom is immers van belang voor de gehele universiteit.

Ook ten aanzien van het HBO zien we de contouren van een Pre-University College ontstaan. Samen met HBO instellingen uit de

regio, in het bijzonder met onze buurman Fontys Hogescholen, ontwikkelen we leerpaden voor excellente studenten om tot een betere selectie en een vlottere aansluiting te komen.

Om nog even terug te komen op de relatie VWO-WO, de Technische Universiteit Eindhoven ziet graag dat er meer ingenieurs voor de klas komen. Meer leraren die weten wat de begrippen techniek en academische vorming inhouden en die wel eens met wetenschappelijk onderzoek in aanraking zijn geweest. Kortom, meer leraren die weten hoe een universiteit er van binnen uit ziet. Daartoe hebben we samen met Fontys Hogescholen het initiatief genomen om te komen tot een gezamenlijk instituut, de Eindhoven School of Education, waarin we onze eerstegraadslerarenopleidingen op de gebieden Natuurkunde, Scheikunde, Wiskunde en Informatica onderbrengen. Ik verwacht veel van dit instituut. Het zal niet alleen in het opleiden van academisch gevormde leraren een belangrijke rol moeten spelen, maar ook in de regionale samenwerking tussen scholen en universiteit. En het zal een voortrekkersrol moeten gaan vervullen bij het realiseren van noodzakelijke verbeteringen van het onderwijs in de exacte vakken.

Ten aanzien van ons eigen onderwijs verheugt het mij dat we steeds meer verlost raken van de eenheidsworst. In onze opleidingen zien we in toenemende mate meer differentiatie, meer keuzemogelijkheden en meer nadruk op excellentie ontstaan. Zo heb ik met de opleidingsdirecteuren afgesproken om tussen het eerste en tweede semester met alle eerstejaars-studenten individuele gesprekken te voeren over hun studievoortgang. Deze gesprekken moeten resulteren in een gemotiveerd advies ten aanzien van hun toekomst bij de TU/e. We zullen ons tot het uiterste inspannen om studenten met een positief advies binnen een redelijke termijn naar een bachelor- en masterdiploma te leiden. Op studenten met een negatief advies zullen we in de meeste gevallen een dringend beroep doen snel naar een andere studie,

bijvoorbeeld bij het HBO, over te stappen. Om dit overstapgedrag te bevorderen zal aan deze studenten duidelijk worden gemaakt dat zij in principe niet meer op extra aandacht van onze kant kunnen rekenen. Krijg je daarentegen een positief advies en ben je bereid de geboden kansen te benutten, dan ligt de wereld voor je open. Het stelsel van minoren in de bacheloropleiding geeft onze studenten de mogelijkheid hun horizon te verbreden, dan wel zich te verdiepen in de eigen studie. Horizonverbreding leidt tot ruimere keuzemogelijkheden op het schakelmoment tussen bachelor en master. Verdieping zou uitzicht kunnen bieden op een geïntegreerd master-/PhD-traject.

Ook anderszins stimuleert de TU/e dat haar studenten het beste uit zichzelf halen. Zo is er de mogelijkheid om twee propedeuses of zelfs twee studies te volgen en kan je een uitdagende in plaats van een veilige minor kiezen. Of je wordt, ondersteund door een bestuursbeurs, lid van het bestuur van een studievereniging of je gaat binnen je eigen opleiding extra vakken volgen en activiteiten ontplooiën.

Naast dit alles is er met ingang van dit academisch jaar de mogelijkheid deel te nemen aan ons honoursprogramma. Dit is een programma voor studenten die echt gas willen en kunnen geven, want het betekent een half jaar extra bovenop het reguliere bachelorprogramma. Het staat in de startblokken, neem er kennis van en ga de uitdaging aan.

Tot zover in vogelvlucht enkele hoogtepunten uit het afgelopen jaar. Ik schakel over naar de actualiteit. Daarbij wil ik het niet hebben over zaken als de leerrechten, de plannen van de vorige staatssecretaris voor een nieuwe wet op het hoger onderwijs, de omvang van onze tweede en derde geldstroom of uitdagende ontwikkelingen in onze regio, hoe belangrijk die ook allemaal zijn. Ik wil het kort met u hebben over vier zeer uiteenlopende en wat meer abstracte zaken:

- (1) politiek;
- (2) excellentie;

- (3) academic community; en
- (4) innovatie.

Ik begin met de politiek. In de anderhalf jaar die ik nu als rector magnificus heb gefunctioneerd is het mij opgevallen hoe reactief en veelal defensief universiteiten zich in de regel opstellen als het gaat om de toekomst van ons hoger onderwijs. Ik vind dat een slechte zaak. Universiteiten zijn immers geen doel op zich maar bestaan om in brede zin dienstbaar te zijn aan de maatschappij. Niet alleen in termen van excellent onderwijs en onderzoek, maar ook als inspirator van het politiek-maatschappelijke debat daarover.

Naar mijn overtuiging zouden universiteiten zich vanuit hun academische missie juist moeten laten kennen als de plaatsen bij uitstek waar ideeën worden ontwikkeld over hun rol en hun positie in de wereld van morgen. Juist universiteiten zouden actief na moeten denken en de discussie aan moeten gaan over hun rol in voorziene of wenselijke ontwikkelingen.

Vanuit dat besef zouden universiteiten, dat wil zeggen studenten en wetenschappers, pro-actief en met een open instelling moeten deelnemen aan het politiek-maatschappelijke debat in het algemeen en aan het debat over de toekomst van ons hoger onderwijs in het bijzonder. Alleen op die manier kunnen universiteiten weer breed gewaardeerde en invloedrijke spelers worden aan het politieke front.

Juist als nuchtere technische universiteit in een sterk kennisgedreven regio kunnen wij hier een voorbeeldfunctie vervullen. Want in deze regio is het gelukt kennisinstellingen, bedrijven en overheden samen te laten optrekken en samen visies en plannen te laten ontwikkelen voor de toekomst. En met succes! Onze regio wordt steeds meer erkend als een van de belangrijkste technologie- en innovatiehotspots van Europa en we krijgen ook steeds meer steun om onze plannen te verwezenlijken. Het zou goed zijn deze aanpak te vertalen naar het nationale en

internationale niveau. Als we als universiteiten samen met belangrijke maatschappelijke spelers visies en plannen maken voor de toekomst van ons land en ideeën ontwikkelen voor de rol van de universiteiten daarin, dan ligt er een basis voor een vruchtbare relatie tussen politiek en universiteiten.

Dat is hoognodig want op dit moment is er over en weer te zeer sprake van vooroordelen en argwaan. Alsof we in verschillende werelden leven en een andere taal spreken! Vanuit de universitaire wereld klinkt vaak het verwijt dat de politiek geen oog heeft voor de werkelijke noden van de universiteiten en met onzinnige voorstellen komt. De politiek daarentegen lijkt de universiteiten vaak te beschouwen als behoudzuchtige behartigers van het eigen belang.

Tegen deze achtergrond doe ik een beroep op de studenten en medewerkers van onze universiteit om je nadrukkelijker in de maatschappij te manifesteren en actief deel te nemen aan het publieke debat. Niet voor het eigen gewin, maar voor het belang van de toekomst van ons land.

Met een knipoog naar onze gastspreker, staatssecretaris Pieter van Geel, zou ik bij wijze van voorbeeld willen zeggen, laten we ons maar eens nadrukkelijk mengen in de weer opgelaaide discussie over kernenergie. Op het terrein van de duurzame energievoorziening, essentieel voor de toekomst van onze maatschappij, hebben wij als technische universiteit heel wat kennis in huis. Die kennis zal het debat over kernenergie verhelderen, de mogelijkheden of onmogelijkheden objectiveren en daarmee het debat een wat minder emotioneel karakter geven. Maar dat terzijde.

Ik stap over naar het onderwerp 'excellentie'. In mei heeft het Innovatieplatform een discussienotitie gepubliceerd als aanzet voor een kennisinvesteringsagenda 2006 - 2016. In deze notitie wordt ervoor gepleit in ons land weer een cultuur te creëren waarin mensen worden uitgedaagd, gestimuleerd en geholpen om het

beste uit zichzelf te halen. Een cultuur waarin het nemen van risico's en het leveren van excellente prestaties weer wordt gestimuleerd en gewaardeerd.

Ik moet zeggen dat dit pleidooi mij uit het hart is gegrepen. Evenzo kan ik mij ook goed vinden in de oproep van het Innovatieplatform aan het hoger onderwijs om recht te doen aan verschillen in interesses, talenten en ambities van mensen en om excellente prestaties extra te belonen.

In lijn hiermee hebben we als TU/e al heel wat in gang gezet. Zo werken we aan een meer gedifferentieerd onderwijsaanbod, stellen we beurzen beschikbaar in ons honoursprogramma, kennen we de bestuursbeurzen voor studenten, stimuleren we onderzoeksgroepen door het toekennen van een instituutstoeslag op tweedegeldstroominkomsten en werken we aan een intern TU/e postdoc programma voor onze profileringsgebieden.

Bovendien komen we ook tegemoet aan de oproep van het Innovatieplatform om meer aandacht te schenken aan het ontwikkelen van 'ondernemerschap' in de breedste zin van het woord. Denk maar aan de ontwikkeling van de instellingsminor 'Entrepreneurship' voor bachelorstudenten en het speciale afstudeerprogramma, gericht op ondernemerschap, voor masterstudenten. En denk ook aan de ondersteuning voor studenten en medewerkers die een technologiegedreven onderneming willen starten.

Maar met dat alles zijn we er natuurlijk nog niet. De belangrijkste hobbel die moet worden genomen betreft een mentaliteitsomslag. Want zeg eens eerlijk, wie haalt hier echt het onderste uit eigen kan? Wie durft hier echt risico's te nemen, wie is hier niet tevreden met een zesje of een magere zeven en wie durft hier echt te pleiten voor prestatiebeloning voor excellente mensen? De TU/e wil zich in de wereld graag profileren als een topuniversiteit. Dat lukt alleen als alle leden van de TU/e-gemeenschap daarvan doordrongen zijn en zich daarnaar gedragen. Presteren en risico's durven nemen moeten de normaalste zaak van de wereld worden. Ik heb me voorgenomen over dit onderwerp met u nadrukkelijk en

ernstig in debat te gaan. We laten het niet bij een paar mooie woorden maar gaan hier echt werk van maken.

Door de onderwerpen 'politiek' en 'excellentie' te combineren kom ik bijna automatisch terecht bij mijn derde thema, dat van de TU/e als 'academic community'. Als we hier echt de cultuur van een internationale topuniversiteit willen realiseren, dan zal de TU/e-bevolking zich moeten ontwikkelen tot een hechte academische gemeenschap. Een gemeenschap waarin de interesses en toewijding verder reiken dan alleen de eigen opleiding of het eigen onderzoek. Een gemeenschap waar tijd wordt gestoken in het kennismaken met andere dan de eigen disciplines, in het voeren van academische debatten over de meest uiteenlopende onderwerpen en in het ontmoeten van en luisteren naar interessante mensen uit andere maatschappelijke sectoren en culturen. Daarbij past dat onze universiteit ook in de avonden en in de weekeinden gaat bruisen van de activiteiten. En al helemaal dat studenten en medewerkers massaal acte de présence geven bij academische plechtigheden, waaronder de vaak zo boeiende intree- en afscheidsredes van hoogleraren, En tot slot hoort er ook een meer internationaal klimaat op de campus bij. Ik daag u allen uit mee te denken over de vraag hoe wij de gewenste 'community'-vorming zouden kunnen stimuleren. Uw ideeën zijn van harte welkom. Ik zal ze graag benutten.

Op de vierde plaats, en los van de andere punten, een enkel woord met betrekking tot het onderwerp 'innovatie'. Zoals u weet heeft de TU/e besloten zich te profileren met het adagium 'Where Innovation Starts'. Daarmee willen we twee zaken tot uitdrukking brengen. Op de eerste plaats dat we als universiteit doordrongen zijn van het feit dat we door middel van hoogwaardig onderwijs en onderzoek niet alleen bij dienen te dragen aan de wetenschappelijke vooruitgang maar ook aan het bevorderen van economisch en maatschappelijk wenselijke innovaties. Op de tweede plaats willen we ermee tot uitdrukking brengen dat

'innovatie' op zich niet onze core business is. Het creëren van innovaties zelf is primair een taak van het bedrijfsleven. Echter door kennis te ontwikkelen en door ingenieurs, ontwerpers en onderzoekers op te leiden, zijn we wel een belangrijke voedingsbodem om tot innovatie te komen.

Met het bedrijfsleven werken we waar mogelijk samen in publiekprivate onderzoeks- en ontwikkelings-programma's. Juist hier in de Brainport van Nederland rijzen de gezamenlijke instituten als paddestoelen uit de grond. Aan die omgeving zijn wij het verplicht onderwijs en onderzoek te realiseren dat tot de wereldtop behoort en zijn wij het verplicht te voorzien in de behoefte aan hoogwaardig geschoolde kenniswerkers. Daarvoor hebben we echter wel voldoende armslag nodig. Het verheugt me daarom zeer dat het Innovatieplatform in haar aanzet tot de kennisinvesteringsagenda heeft gepleit voor meer professionele autonomie en hogere investeringen in kennisontwikkeling. Ik reken erop dat de volgende regering, die hopelijk snel na de verkiezingen in november aan de slag gaat, dit pleidooi serieus neemt en ernaar handelt.

Dames en heren, ik sluit af. Staat u mij toe dat ik me nog even exclusief tot de aanwezige studenten richt.

Beste studenten, jullie hebben een nieuw academisch jaar voor de boeg. Investeer maximaal in je opleiding en je persoonlijke ontwikkeling, en profiteer van de nieuwe mogelijkheden om het beste uit jezelf te halen. Dus kies een uitdagende minor, meld je aan bij ons honoursprogramma en schroom niet om eens wat extra vakken te volgen. Participeer in de projecten van het Studium Generale en in de besturen van verenigingen. Toon je betrokken bij maatschappelijke ontwikkelingen en meng je in het publieke debat daarover. En wees een enthousiast ambassadeur voor je opleiding en voor de TU/e in het algemeen.

Kortom, maak er dit jaar echt wat van en stel je actief op als lid van de Eindhovense 'academic community'. Namens de gehele wetenschappelijke staf wens ik jullie daarbij veel succes.

Ik dank u voor uw aandacht.